



Strokovni članek

Napovedi o zdravju gozdov, 2013

DOI: [10.20315/NZG.3](https://doi.org/10.20315/NZG.3)


Kratkoročna prognoza pojavitve pooglenitve bukve (*Biscogniauxia nummularia*) v Sloveniji 2013

Nikica OGRIS

Gozdarski inštitut Slovenije, Večna pot 2, 1000 Ljubljana

nikica.ogris@gozdis.si

 Datum izdaje: 26.02.2013

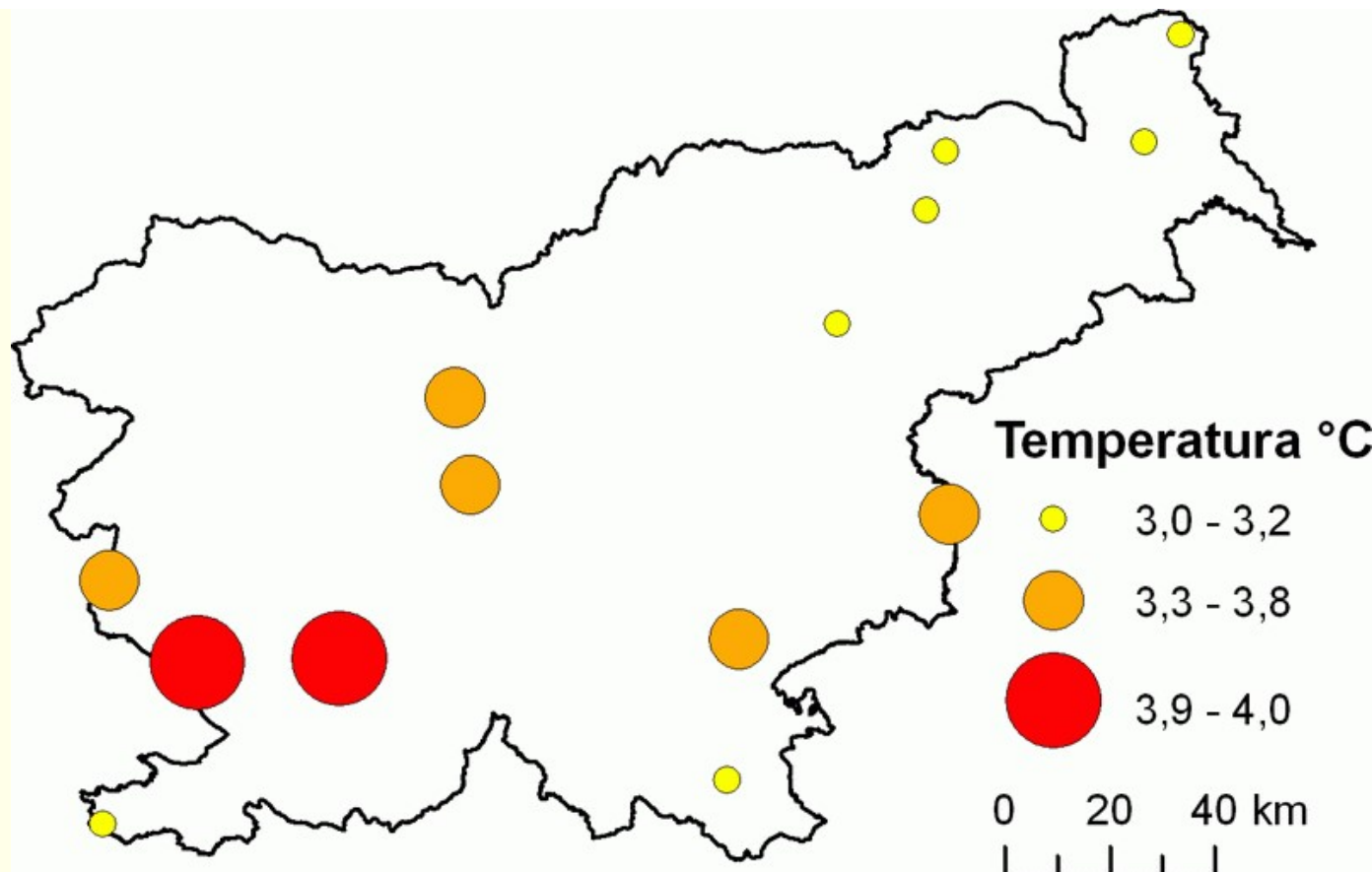
 Veljavnost: 2013

Ključne besede: pooglenitev bukve, *Biscogniauxia nummularia*, model, napoved, prognoza

Slovenijo je v letu 2012 prizadela huda poletna suša, ki se lahko primerja s sušo v letu 2003. Vroče in suho vreme se je začelo v mesecu juniju in se je nadaljevalo v julij in avgust (Cegnar, 2012b, 2012a; Cegnar in Gorup, 2012). Zato v letu 2013 pričakujemo povišano stopnjo intenzitete poškodb zaradi pooglenitve bukve.

Kratkoročno napoved pojavitve pooglenitve bukve za 2013 smo izvedli na podlagi empiričnega modela (Ogris, 2013). Zbrali smo podatke o povprečni mesečni temperaturi in skupni količini padavin po mesecih za 23 meteoroloških in klimatoloških postaj. Pridobili smo podatke od januarja do septembra za leto 2012 (ARSO, 2012). Za primerjalno referenčno obdobje smo vzeli obdobje 1971-2000 (ARSO, 2008).

Izračun modela za pojavitev pooglenitve bukve v Sloveniji v letu 2013 po pravilu, ki vključuje samo temperaturni pogoj, je pokazal, da je edino v Godnjah povprečna mesečna temperatura presegla 4 °C v primerjavi z 30 letnim obdobjem 1971-2000 (preglednica 1, slika 1). Če mejni prag spremembe povprečne mesečne temperature za pojavitev pooglenitve bukve spustimo na 3 °C, potem se možnost pojavitve *B. nummularia* razširi še na 12 meteoroloških in klimatoloških postaj. Med verjetnejše lokacije pojavitve *B. nummularia* v letu 2013 se poleg Godenj uvrščajo postaje z večjo temperaturno razliko, to so Postojna ($\Delta T = 3,9$ °C), Brnik - letališče ($\Delta T = 3,5$ °C), Ljubljana - Bežigrad ($\Delta T = 3,5$ °C), Novo mesto ($\Delta T = 3,5$ °C).

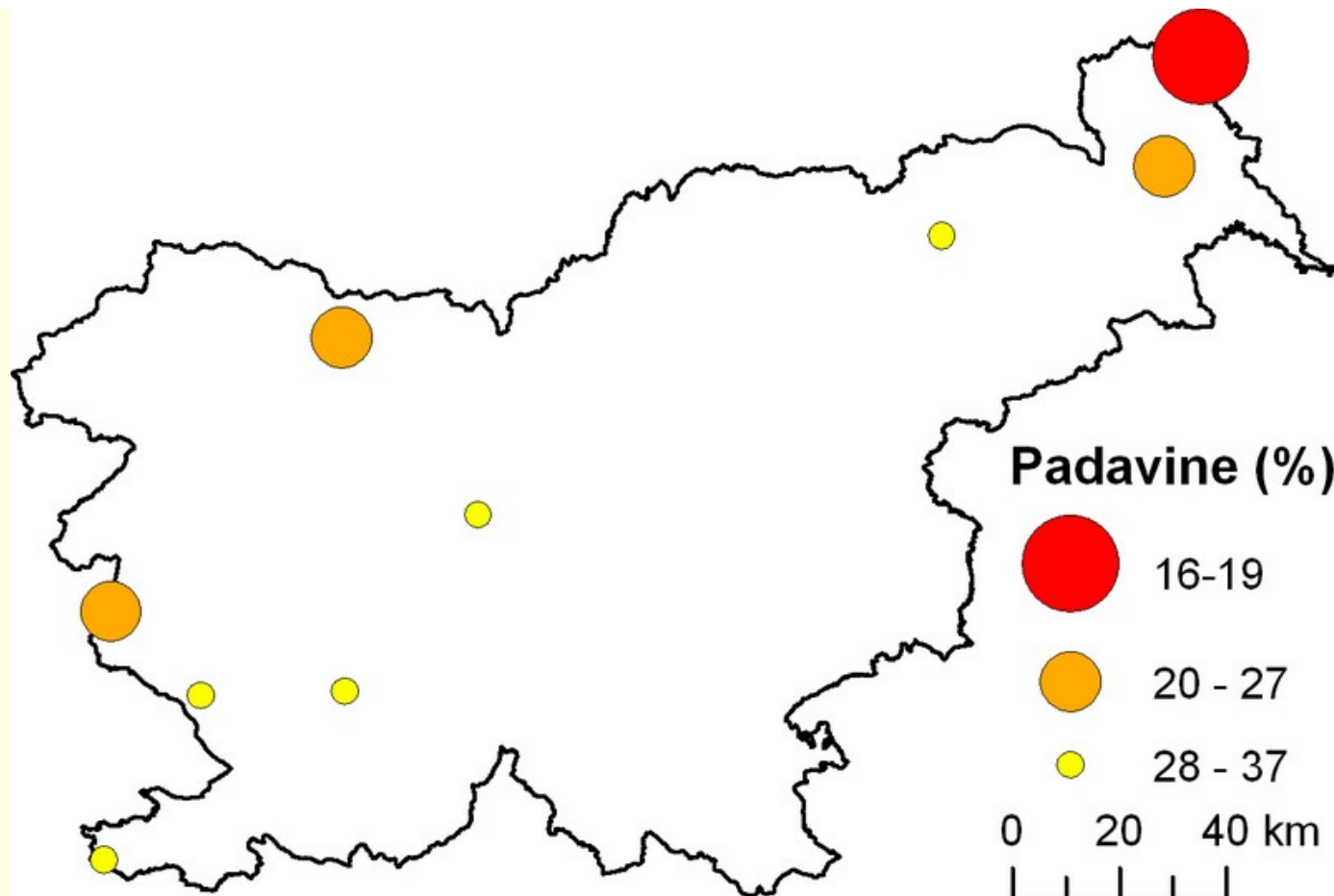


Slika 1: Meteorološke in klimatološke postaje, ki so imele razliko v povprečni mesečni temperaturi v letu 2012 nad 3 °C v primerjavi z obdobjem 1971-2000

Preglednica 1: Meteorološke in klimatološke postaje, ki so imele razliko v povprečni mesečni temperaturi v letu 2012 nad 3 °C v primerjavi z obdobjem 1971-2000

Postaja	ΔT (°C)
Bilje	3,4
Bizeljsko	3,3
Brnik - letališče	3,5
Črnomelj - Dobliče	3,2
Godnje	4,0
Ljubljana - Bežigrad	3,5
Maribor - Tabor	3,2
Murska Sobota - Rakičan	3,1
Novo mesto	3,5
Polički vrh	3,0
Postojna	3,9
Slovenske Konjice	3,1
Veliki Dolenci	3,1

Modelni izračun za potencialno pojavitev *B. nummularia* v Sloveniji v letu 2013, ki je upošteval tako višje temperature kot pomanjkanje padavin, je pokazal, da nobena postaja ne ustreza ostrim pogojem postavljenega pravila, tj. povprečna temperatura večja za več kot 4 °C in 50 % manj padavin vsaj v 6 mesecih v primerjavi s povprečjem iz obdobja 1971-2000 (preglednica 2). 50 % manj padavin v vsaj 6 mesecih kot v primerjavi z obdobjem 1971-2000 je padlo samo na postaji Portorož - letališče in na postaji Postojna. Če spustimo mejo pomanjkanja padavin na 5 mesecev, se v izboru pojavita še postaji Godnje in Maribor - Tabor (slika 2).



Slika 2: Meteorološke in klimatološke postaje na katerih je padlo manj kot 50 % padavin najmanj v štirih mesecih v letu 2012 v primerjavi z obdobjem 1971-2000

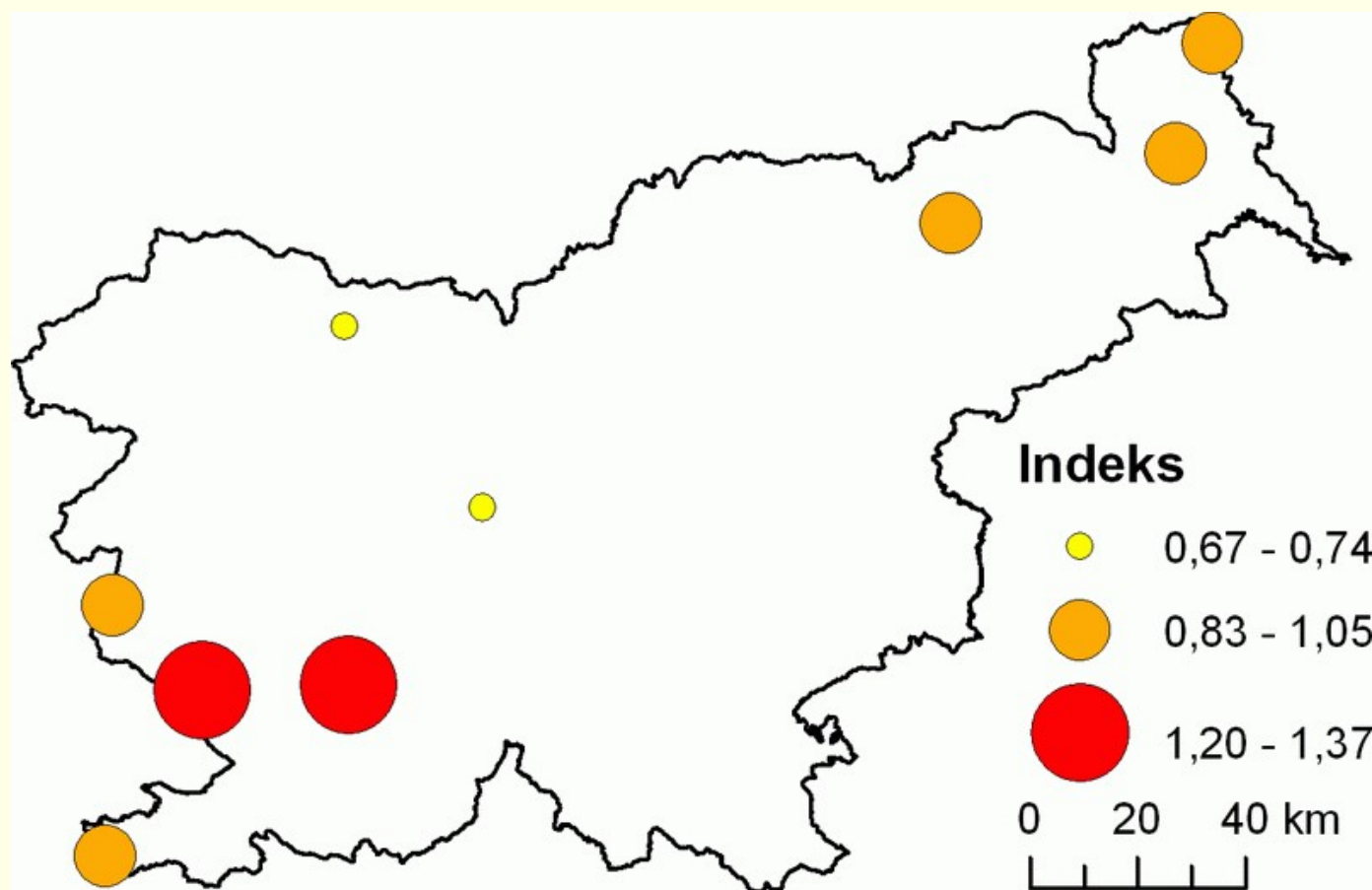
Preglednica 2: Meteorološke in klimatološke postaje, ki so imele razliko v povprečni mesečni temperaturi v letu 2012 nad 2 °C in kjer je padlo manj kot 50 % padavin vsaj v 4 mesecih v letu 2012 v primerjavi z obdobjem 1971-2000

Postaja	ΔT (°C)	P (%)	n
Bilje	3,4	23	4
Godnje	4,0	28	5
Lesce	2,6	23	4
Ljubljana - Bežigrad	3,5	37	4
Maribor - Tabor	3,2	30	5
Murska Sobota - Rakičan	3,1	20	4
Portorož - letališče	3,0	30	6
Postojna	3,9	30	6
Veliki Dolenci	3,1	16	4

* ΔT = razlika med povprečno mesečno temperaturo v letu 2012 in povprečno mesečno temperaturo v referenčnem obdobju 1971-2000; P = povprečni delež padlih padavin v letu 2012 v primerjavi z obdobjem 1971-2000; n = število mesecev v letu 2012, ko je padlo manj kot 50 % padavin v primerjavi z obdobjem 1971-2000

Pojavitev pooglenitve bukve je zelo verjeten v okolici postaje Postojna, saj je pri njej bil izmerjen visok temperaturni odklon 3,9 °C, pomanjkanje padavin pa je bilo izmerjeno v 6 mesecih (slika 3). Zelo verjeten pojav poškodb na bukvi zaradi *B. nummularia* je tudi v okolici postaje Godnje, saj je temperaturno povprečje preseglo 4 °C, manj kot 50 % padavin pa je padlo v 5 mesecih. Med verjetnejše lokacije pojavitve pooglenitve bukve je model uvrstil postajo Ljubljana - Bežigrad, Veliki Dolenci, Murska Sobota - Rakičan in Bilje. Na postaji Ljubljana - Bežigrad je bila povprečna mesečna temperatura večja za 3,5 °C, manj kot 50 % padavin je padlo v 4 mesecih. Na postajah Veliki Dolenci in Murska Sobota - Rakičan je bila povprečna mesečna temperatura večja za 3,1 °C, pomanjkanje padavin je bilo v 4 mesecih (samo 16-20 % padavin povprečno je padlo v omenjenih 4 mesecih v

primerjavi s povprečjem obdobja 1971-2000). Na postaji Bilje je bila povprečna mesečna temperatura višja za 3,4 °C v primerjavi z dolgoletnim povprečjem, manj kot 50 % padavin je padlo v 4 mesecih (povprečno 23 % padavin je padlo v primerjavi s povprečjem obdobja 1971-2000).



Slika 3: Meteorološke in klimatološke postaje, ki so imele razliko v povprečni mesečni temperaturi v letu 2012 nad 2 °C in kjer je padlo manj kot 50 % padavin vsaj v 4 mesecih v letu 2012 v primerjavi z obdobjem 1971-2000. Indeks glede na mejne vrednosti temperature, padavin in število mesecev (verjetnost).

Viri

- ARSO. 2008. Klimatološka povprečja 1971-2000. http://meteo.arso.gov.si/met/sl/climate/tables/normals_71_00 (28.11.2012)
- ARSO. 2012. Arhiv - opazovani in merjeni meteorološki podatki po Sloveniji. <http://meteo.arso.gov.si/met/sl/app/webmet> (28.11.2012)
- Cegnar T. 2012a. Podnebne razmere v avgustu 2012. Naše okolje, 19, 8: 3-23.
- Cegnar T. 2012b. Podnebne razmere v juniju 2012. Naše okolje, 19, 6: 3-23.
- Cegnar T., Gorup T. 2012. Podnebne razmere v juliju 2012. Naše okolje, 19, 7: 3-22.
- Ogris N. 2013. Kratkoročna prognoza pojava pooglenitve bukve (*Biscogniauxia nummularia*) v Sloveniji. V: Zbornik predavanj in referatov 11. slovenskega posvetovanja o varstvu rastlin z mednarodno udeležbo (in okrogle mize o zmanjšanju tveganja zaradi rabe FFS v okviru projekta CropSustaln), Bled, 5.-6. marec 2013. Trdan S., Maček J. (ur.). Ljubljana, Društvo za varstvo rastlin: 62-68.

Citiranje: Nikica OGRIS. 2013. Kratkoročna prognoza pojavitve pooglenitve bukve (*Biscogniauxia nummularia*) v Sloveniji 2013. Napovedi o zdravju gozdov, 2013. URL: https://www.zdravgozd.si/prognoze_zapis.aspx?idpor=3. DOI: [10.20315/NZG.3](https://doi.org/10.20315/NZG.3)